

Олег Селіванов

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри юстиції Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
директор юридичної компанії ТОВ "SLC"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6948-3211>
(Київ, Україна)
selivanov.law@ukr.net

УДК 347.952

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І МЕХАНІЗМИ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНСЬКУ ПРАВОВУ СИСТЕМУ

Анотація. У статті проводиться комплексний аналіз міжнародних стандартів виконання судових рішень та їх імплементації в українську правову систему. Досліджено органи примусового виконання судових рішень у Німеччині, Великій Британії та США, зокрема їхні державні та приватні виконавчі органи. Виявлено ключові аспекти функціонування цих систем, що включають ефективність, захист прав сторін та механізми контролю.

У Німеччині і Великій Британії зосереджено на інтеграції державних і приватних виконавчих органів, що забезпечує всебічний підхід до виконання рішень і забезпечує високий рівень захисту прав боржників. Проаналізовано систему судового контролю в цих країнах, що включає можливість оскарження дій виконавців та ефективність механізмів захисту прав.

У контексті США розглянуто менш централізовану систему, де значна роль відводиться приватним колекторам боргів, а також відзначено регуляторні особливості на рівні штатів. Проведено порівняння з українською системою, яка поєднує державні та приватні виконавчі органи з акцентом на контроль за діяльністю виконавців.

На основі дослідження зроблені висновки про необхідність удосконалення української системи примусового виконання судових рішень. Запропоновані рекомендації щодо інтеграції міжнародного досвіду, включаючи поліпшення механізмів судового контролю та реформування інституту приватних виконавців, що сприятиме підвищенню ефективності виконання рішень та забезпеченню більшого захисту прав усіх сторін.

Ключові слова: примусове виконання судових рішень; Німеччина; Велика Британія; США; українська правова система; державні виконавці; приватні виконавці; захист прав сторін; судовий контроль.

У сучасних умовах розвитку правової держави виконання судових рішень є ключовим елементом забезпечення верховенства права. Система примусового виконання судових рішень забезпечує реальне втілення правосуддя, закріпленого в рішеннях судів, та захист прав громадян і юридичних осіб. В умовах глобалізації та інтеграції України в європейське співтовариство постає питання узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами, що регулюють виконання судових рішень.

© Олег Селіванов, 2024

Одним із основних викликів, з яким стикається Україна, є забезпечення ефективного та справедливого виконання судових рішень. Це питання особливо актуальне в контексті судової реформи, що триває в Україні, та у зв'язку з необхідністю адаптації українського законодавства до стандартів Європейського Союзу. Виконання судових рішень у різних правових системах, таких як Німеччина, Велика Британія та США, базується на різних підходах, що відображають історичні та правові традиції цих країн. Вивчення досвіду цих країн може стати важливим кроком на шляху до вдосконалення української системи виконання судових рішень.

Ця стаття присвячена дослідженню міжнародних стандартів виконання судових рішень і механізмів їх імплементації в українську правову систему. Метою статті є аналіз ключових аспектів системи примусового виконання в країнах з розвинутою правовою системою, таких як Німеччина, Велика Британія та США, а також порівняння їх з українською системою. Особлива увага приділяється питанням захисту прав сторін виконавчого провадження, судового контролю за виконанням судових рішень і ролі приватних виконавців у процесі примусового виконання.

Для досягнення цієї мети у статті розглянуті такі питання: органи примусового виконання в Німеччині та Великій Британії, їх особливості та загальна характеристика; система захисту прав сторін виконавчого провадження в цих країнах і порівняння з українською системою; аналіз реформи приватних виконавців в Україні на основі зарубіжного досвіду; особливості системи примусового виконання в США та її порівняння з українською моделлю.

Результати цього дослідження можуть бути корисними для науковців, практикуючих юристів, законодавців та інших зацікавлених осіб, які займаються питаннями судової реформи та удосконалення системи примусового виконання судових рішень в Україні.

1. ОРГАНИ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ НІМЕЧЧИНИ І ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ,

ПРИВАТНІ ТА ДЕРЖАВНІ ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ ЦИХ КРАЇН

Примусове виконання судових рішень у Німеччині

Система примусового виконання судових рішень у Німеччині характеризується високим рівнем організованості та ефективності, що забезпечується чіткою структурою виконавчих органів і процедурами, які суворо регулюються законодавством. Основним суб'єктом примусового виконання в Німеччині є державний судовий виконавець (Gerichtsvollzieher)¹, який діє як державний службовець, призначений судом. Судові виконавці несуть від-

¹ Urte Neseemann, 'Gerichtsvollzieher in Vergangenheit und Zukunft' In *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 119 (Bd, 2006) 87–108.

повідальність за виконання рішень, які стосуються стягнення боргів, виселення, арешту майна та інших видів примусового виконання.

Основним законодавчим актом, що регулює примусове виконання у Німеччині, є Цивільний процесуальний кодекс². Він містить докладні положення щодо порядку виконання рішень, прав і обов'язків судових виконавців, а також механізмів захисту прав боржників. Відповідно до Цивільного процесуального кодексу Німеччини виконавчі дії можуть включати як стягнення коштів з рахунків боржника, так і арешт та реалізацію майна.

Важливо зазначити, що в Німеччині не існує інституту приватних виконавців, як це є в інших країнах. Виконавча функція виключно належить державним судовим виконавцям, що гарантує високий рівень контролю за їхньою діяльністю з боку держави. Такий підхід забезпечує більшу прозорість і запобігає можливим зловживанням у процесі виконання судових рішень.

Примусове виконання судових рішень у Великій Британії

На відміну від Німеччини у Великій Британії система примусового виконання судових рішень характеризується поєднанням державних і приватних виконавців. Основну роль у процесі виконання відіграють судові пристави (Bailiffs)³ та приватні виконавці (High Court Enforcement Officers)⁴, які мають повноваження примусово виконувати рішення судів у різних сферах, включаючи цивільні, комерційні та адміністративні справи.

Судові пристави є державними службовцями, які призначаються для виконання судових рішень нижчих судів, таких як магістратські та окружні суди. Їхні повноваження включають виселення, арешт майна, стягнення боргів та виконання інших рішень суду). Однак основну частину примусового виконання вищих судів Великої Британії здійснюють саме приватні виконавці, які працюють на комерційній основі.

High Court Enforcement Officers (HCEOs) діють на підставі виконавчих ордерів, виданих Високим судом Великої Британії. Вони мають широкі повноваження, включаючи арешт і реалізацію майна боржників, стягнення коштів та навіть виконання рішень щодо сплати штрафів і компенсацій. HCEOs працюють на основі ліцензій, виданих Міністерством юстиції, і підпадають під нагляд державних органів, що забезпечує дотримання законності в їхній діяльності.

Приватні виконавці у Великій Британії, на відміну від Німеччини, мають значну автономію, що дає їм змогу оперативніше реагувати на потреби клієнтів та забезпечувати більш ефективне виконання судових рішень. Проте це також створює ризик зловживань, що іноді викликає критику на адресу системи примусового виконання в країні.

² Zivilprozessordnung <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/index.html>> (accessed 26.08.2024).

³ Bailiffs <<https://commonslibrary.parliament.uk/bailiffs/>> (accessed 26.08.2024).

⁴ Directory of High Court Enforcement Officers <<https://www.hceo.org.uk/choosing-a-hceo/find-a-member>> (accessed 26.08.2024).

*Загальна характеристика системи примусового виконання
в Німеччині та Великій Британії*

Системи примусового виконання судових рішень у Німеччині та Великій Британії відрізняються як організаційною структурою, так і правовими підходами. У Німеччині виконавча система є повністю державною, з чітким регулюванням і контролем з боку держави, що забезпечує високий ступінь прозорості та надійності процесу. Тоді як у Великій Британії система примусового виконання передбачає участь як державних, так і приватних виконавців, що створює більш гнучку, але водночас і складнішу структуру.

Незважаючи на відмінності, обидві системи мають на меті забезпечення справедливого та ефективного виконання судових рішень, що є основним завданням будь-якої правової системи. Досвід цих країн може бути корисним для вдосконалення системи примусового виконання судових рішень в Україні, зокрема, у контексті розвитку інституту приватних виконавців та покращення державного контролю за їх діяльністю.

*2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СТОРІН ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ
в Німеччині та Великій Британії, СИСТЕМА СУДОВОГО КОНТРОЛЮ.
Порівняння з українською системою судового захисту. Рішення ЄСПЛ*

Захист прав сторін виконавчого провадження в Німеччині

У Німеччині захист прав сторін виконавчого провадження забезпечується через докладно розроблену правову базу та ефективну систему судового контролю. Основні принципи захисту прав сторін викладені в Цивільному процесуальному кодексі Німеччини. Одним із ключових аспектів захисту є право боржника на оскарження дій судового виконавця, якщо вони вважаються незаконними або необґрунтованими.

У Німеччині існує кілька механізмів захисту прав боржників. Передусім боржник має право подати скаргу до суду, який видав виконавчий документ, з вимогою перегляду законності дій судового виконавця. Також існує можливість вимагати від суду відстрочки виконання рішення, якщо боржник доведе, що його права були порушені, або якщо виконання створює надмірні труднощі.

Важливим елементом захисту прав сторін у Німеччині є принцип пропорційності, згідно з яким заходи примусового виконання повинні відповідати вартості стягнення та не створювати невикористаних збитків для боржника. Судові виконавці зобов'язані дотримуватися цього принципу, і будь-яке відхилення може стати підставою для подання скарги.

Захист прав сторін виконавчого провадження у Великій Британії

У Великій Британії захист прав сторін виконавчого провадження регулюється як загальним правом, так і конкретними законодавчими акта-

ми, такими як Закон про судових приставів⁵ (Bailiffs) 2007 р. і Закон про приватних виконавців⁶ (High Court Enforcement Officers) 2004 р. Важливою особливістю британської системи є наявність різних механізмів контролю, які дають змогу боржникам та іншим сторонам виконавчого провадження оскаржувати дії виконавців.

Боржники у Великій Британії можуть звернутися до суду з проханням про призупинення виконавчого провадження або про зменшення суми, що підлягає стягненню, якщо вони можуть довести, що сума є надмірною або що існують інші підстави для такого звернення. Крім того, як і в Німеччині, британська система примусового виконання дотримується принципу пропорційності, що забезпечує баланс між правами кредитора на отримання боргу і захистом прав боржника.

Особливу роль у Великій Британії відіграє система незалежного нагляду за діяльністю приватних виконавців, яка здійснюється через Раду приватних виконавців (High Court Enforcement Officers Association⁷). Ця організація контролює дотримання стандартів професійної етики і розглядає скарги на дії виконавців, що є додатковим механізмом захисту прав боржників.

Система судового контролю

Система судового контролю в Німеччині та Великій Британії має ключове значення для забезпечення справедливого виконання судових рішень і захисту прав усіх сторін виконавчого провадження. У Німеччині судовий контроль здійснюється судами, які можуть переглядати законність і обґрунтованість дій судових виконавців. У випадках, коли боржник вважає, що його права порушені, він може звернутися до суду з вимогою про скасування або зміну рішення виконавця.

У Великій Британії судовий контроль також відіграє важливу роль, особливо щодо діяльності приватних виконавців. Суди можуть переглядати та скасовувати виконавчі дії, якщо вони порушують закон або принципи справедливості. Крім того, існують спеціалізовані механізми нагляду за діяльністю приватних виконавців, що забезпечує додатковий рівень захисту для боржників.

Порівняння з українською системою судового захисту

Українська система судового захисту прав сторін виконавчого провадження має спільні риси з німецькою та британською системами, але також має і свої особливості. Основним нормативним актом, що регулює виконав-

⁵ Див: Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007 <<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/15/schedule/12>> (accessed 26.08.2024); The Certification of Enforcement Agents Regulations 2014 <<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/421/made>> (accessed 26.08.2024)

⁶ The High Court Enforcement Officers Regulations 2004 <<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2004/400/contents/made>> (accessed 26.08.2024).

⁷ High Court Enforcement Officers Association <<https://www.hceoa.org.uk>> (accessed 26.08.2024).

че провадження в Україні, є Закон України “Про виконавче провадження”⁸. У ньому передбачено механізми захисту прав сторін, зокрема можливість оскарження дій державного або приватного виконавця у судовому порядку.

Проте, на відміну від Німеччини і Великої Британії, українська система виконавчого провадження часто критикується за недостатню ефективність судового контролю та захисту прав боржників. Зокрема, українські суди не завжди оперативно реагують на порушення, що створює додаткові проблеми для сторін виконавчого провадження.

Україна лише нещодавно запровадила інститут приватних виконавців, що є важливим кроком у напрямі реформування системи примусового виконання. Проте для досягнення рівня ефективності, який характерний для Великої Британії, необхідно вдосконалювати механізми нагляду та контролю за діяльністю приватних виконавців.

Рішення ЄСПЛ

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) неодноразово розглядав справи, пов’язані з порушенням прав сторін виконавчого провадження в різних країнах, включаючи Україну. Одним із ключових рішень, що вплинули на реформування системи виконавчого провадження в Україні, стало рішення у справі “Бурмич та інші проти України”⁹, де ЄСПЛ визнав системні проблеми у виконанні рішень національних судів в Україні.

Це рішення стало сигналом для України про необхідність удосконалення національної системи виконавчого провадження, зокрема в частині забезпечення ефективного судового контролю та захисту прав сторін. На сьогодні Україна продовжує роботу над імплементацією стандартів ЄСПЛ, що включає вдосконалення законодавства та практики виконавчого провадження.

3. РЕФОРМИ СИСТЕМИ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ ЗА ПРАВОВОЮ МОДЕЛЛЮ ІНШИХ КРАЇН. ПОВНОВАЖЕННЯ АСОЦІАЦІЇ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ

Реформи системи приватних виконавців: міжнародний досвід

Реформи системи примусового виконання судових рішень шляхом запровадження інституту приватних виконавців є одним із ключових напрямів модернізації правових систем багатьох країн. Модель приватних виконавців уперше виникла у Франції, де цей інститут довів свою ефективність у прискоренні процесу виконання судових рішень¹⁰. Відтоді подібна система була адаптована в багатьох країнах, включаючи Бельгію, Нідерланди, Латвію, Естонію, Польщу та Україну.

⁸ Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1404-19#Text>> (дата звернення 26.08.2024).

⁹ Бурмич та інші проти України: рішення Європейського суду з прав людини від 12 жовтня 2017 р. <<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-192193>> (дата звернення 26.08.2024).

¹⁰ Histoire de la profession d’huissier de justice aujourd’hui commissaire de justice <<https://www.huissier-justice.fr/histoire-de-la-profession>> (accessed 26.08.2024).

Модель приватних виконавців у Франції відома своєю незалежністю від державних органів і високим рівнем професійної відповідальності. Приватні виконавці (*huissiers de justice*) у Франції мають ліцензію, видану державою, але діють на комерційній основі, забезпечуючи виконання рішень судів і адміністративних органів. Вони відповідають перед законом за кожну дію, що забезпечує високий рівень правової безпеки. Подібна система була також запроваджена в Латвії та Естонії, де приватні виконавці виконують функції державних службовців, але працюють на ринкових засадах.

У Естонії приватні виконавці (*kohtutäitur*)¹¹ користуються широкими повноваженнями, включаючи можливість арешту майна, блокування рахунків і навіть продажу активів боржника для задоволення вимог кредиторів. Цей підхід довів свою ефективність у прискоренні процесу виконання рішень, зокрема завдяки жорстким вимогам до професійної кваліфікації виконавців.

У Польщі приватні виконавці (*komornik sądowy*)¹² поєднують у собі функції судових службовців і підприємців. Вони отримують частину доходу від успішного виконання рішень, що створює стимули для підвищення ефективності. Польська модель включає також значний контроль з боку судів і державних органів, що запобігає зловживанням.

Українські реформи приватних виконавців

Українська система примусового виконання рішень історично базувалася на державних виконавцях. Однак через численні проблеми, пов'язані з ефективністю та корупцією, було ухвалено рішення про запровадження інституту приватних виконавців. Закон України “Про виконавче провадження” започаткував систему приватних виконавців, орієнтовану на зразок європейських країн.

Українська модель передбачає, що приватні виконавці мають право виконувати рішення, за винятком деяких категорій справ, таких як виселення, повернення дітей або примусове виконання рішень, що стосуються інтересів держави. Приватні виконавці діють на підставі посвідчення про право на здійснення діяльності приватного виконавця, виданого Міністерством юстиції, і зобов'язані дотримуватися законодавства України, що включає нагляд з боку судів та відповідних органів.

Приватні виконавці в Україні також зобов'язані бути членами Асоціації приватних виконавців України¹³ (далі – АПВУ), що виступає органом саморегулювання. АПВУ забезпечує дотримання професійних стандартів, надає консультативну підтримку своїм членам, організовує навчальні програми та контролює етичні норми діяльності виконавців.

¹¹ Kohtutäiturid <<https://kpkoda.ee/kohtutaiturid>> (accessed 26.08.2024).

¹² Ścieżka zawodowa Komornika Sądowego <https://www.komornik.pl/?page_id=15205> (accessed 26.08.2024).

¹³ Асоціація приватних виконавців України <<https://apvu.com.ua>> (дата звернення 26.08.2024).

Завдання Асоціації приватних виконавців

Асоціація приватних виконавців України (далі – АПВУ) відіграє ключову роль у функціонуванні системи приватних виконавців. Вона є органом самоврядування, який виконує ряд важливих функцій для підтримки та розвитку професії приватного виконавця. До основних повноважень АПВУ належать:

1. *Сприяння доступу до професії та забезпечення високої професійної кваліфікації діючих приватних виконавців.* АПВУ через свої органи бере участь у формуванні складу Кваліфікаційної¹⁴ та Дисциплінарної комісій приватних виконавців¹⁵ і має повноваження вносити подання про припинення діяльності приватного виконавця, забезпечуючи таким чином дотримання високих професійних стандартів.

2. *Контроль за дотриманням етики.* Асоціація здійснює нагляд за дотриманням професійної етики своїми членами. У разі виявлення порушень АПВУ може ініціювати дисциплінарне провадження, що може призвести до позбавлення права на діяльність.

3. *Підвищення кваліфікації.* АПВУ регулярно проводить навчання, семінари та інші заходи для підвищення кваліфікації приватних виконавців. Це включає ознайомлення з новітніми методами роботи, змінами у законодавстві та кращими практиками з інших країн.

4. *Захист інтересів приватних виконавців.* АПВУ представляє та захищає інтереси своїх членів у відносинах з державними органами, судами та іншими установами. Це включає як юридичний захист, так і підтримку у випадках конфліктів.

5. *Сприяння міжнародній співпраці.* АПВУ активно співпрацює з аналогічними організаціями з інших країн, обмінюється досвідом і розробляє спільні ініціативи, що сприяє інтеграції української системи в міжнародний правовий простір.

Отже, АПВУ виконує комплексну роль у підтримці й розвитку системи приватних виконавців, сприяючи підвищенню ефективності виконавчого провадження в Україні.

4. СИСТЕМА ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ В США У ПОРІВНЯННІ З ВІТЧИЗНЯНОЮ

Загальна характеристика системи примусового виконання в США

Система примусового виконання судових рішень у Сполучених Штатах Америки суттєво відрізняється від європейських моделей, зокрема україн-

¹⁴ Положення про Кваліфікаційну комісію приватних виконавців, затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 27.11.2017 № 3792/5 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1443-17#Text>> (дата звернення 26.08.2024).

¹⁵ Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців, затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 27.11.2017 № 3791/5 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1442-17#Text>> (дата звернення 26.08.2024).

ської. У США система примусового виконання базується переважно на приватноправових відносинах між кредиторами та боржниками, з мінімальним втручанням держави. Основна роль у виконанні рішень належить приватним агентам, таким як колектори боргів і приватні детективи, які діють на основі договірних відносин з кредиторами.

Виконання судових рішень у США здійснюється через кілька основних механізмів, серед яких ключове місце займає гарнішмент (garnishment) – процедура, яка дає змогу кредитору отримувати кошти безпосередньо з доходів боржника, наприклад, через відрахування з його заробітної плати. Іншим важливим механізмом є стягнення майна боржника, яке може включати арешт та продаж рухомого і нерухомого майна для задоволення боргових вимог¹⁶.

Особливістю американської системи є також наявність значної кількості законодавчих актів на рівні окремих штатів, що визначають деталі процедури примусового виконання. Кожен штат має свою специфіку, що зумовлює різноманітність підходів до виконання судових рішень у межах країни¹⁷. Федеральні суди та правоохоронні органи втручаються лише у випадках, коли виконання рішення потребує екстериторіального застосування або коли йдеться про виконання федеральних законів.

Роль судів і державних органів у примусовому виконанні

Суди в США не відіграють такої активної ролі у примусовому виконанні судових рішень, як це спостерігається в багатьох європейських країнах, включаючи Україну. У більшості випадків суди лише видають рішення, після чого кредитори самостійно звертаються до відповідних приватних агентів для їх виконання). Втручання судів можливе у випадках, коли боржник оскаржує законність дій виконавців або коли потрібне додаткове судове розпорядження для реалізації специфічних заходів примусового виконання, таких як відчуження майна.

Державні органи в США також обмежено беруть участь у процесі виконання рішень. Федеральна виконавча влада втручається тільки в тих випадках, коли йдеться про федеральні справи або про виконання міждержавних рішень. Це суттєво відрізняється від української системи, де держава через органи Державної виконавчої служби має активну роль у процесі виконання судових рішень.

Приватні виконавці в США: особливості діяльності

Як уже зазначалося, значну роль у системі примусового виконання в США відіграють приватні виконавці, серед яких основними є колектори боргів. Їхня діяльність регулюється як федеральним законодавством, та-

¹⁶ K Zweigert, H Kötz, *An Introduction to Comparative Law* (3rd ed, Clarendon Press 1998) 200–245.

¹⁷ R Posner, *Economic Analysis of Law* (9th ed, Wolters Kluwer 2014) 300–335.

ким як Закон про справедливі методи стягнення боргів (Fair Debt Collection Practices Act, FDCPA)¹⁸, так і законодавством окремих штатів. Колектори боргів мають право звертатися до боржників з вимогою погашення боргів, а також вживати заходів для стягнення заборгованості, включаючи звернення до суду.

Діяльність колекторів ретельно регулюється, що захищає права боржників. Наприклад, FDCPA встановлює правила щодо часу і способів звернення до боржника, забороняючи такі методи, як погрози чи обман. За порушення цих норм колектори можуть бути притягнуті до відповідальності¹⁹.

В Україні ж інститут приватних виконавців було запроваджено порівняно недавно, у 2016 р., з метою підвищення ефективності виконання судових рішень. Українська модель багато в чому схожа на європейські системи, зокрема французьку та польську, і передбачає співіснування державних і приватних виконавців. Проте, на відміну від США, українські приватні виконавці мають обмежені повноваження і не можуть виконувати рішення щодо певних категорій справ, таких як виселення чи повернення дітей.

Порівняння з українською системою

Порівняно зі США українська система примусового виконання судових рішень є більш централізованою та регульованою державою. В Україні функціонують дві основні категорії виконавців – державні та приватні. Державні виконавці є частиною Державної виконавчої служби, яка підпорядковується Міністерству юстиції України, тоді як приватні виконавці діють на основі посвідчення про право на здійснення діяльності приватного виконавця, але їхня діяльність суворо регулюється законом.

Однією з ключових відмінностей між системами США та України є рівень залучення судів у процес виконання рішень. У США суди переважно виконують роль арбітра на початкових етапах, тоді як в Україні суди можуть активно втручатися на різних етапах виконання, включаючи оскарження дій виконавців і розгляд заяв про відстрочку або розстрочку виконання рішення.

Ще однією важливою відмінністю є регулювання діяльності приватних виконавців. В Україні приватні виконавці мають обмеження щодо категорій справ, які вони можуть виконувати, що забезпечує державі контроль над найбільш соціально значущими справами. У США ж колектори боргів мають ширші повноваження, але їхня діяльність також підпадає під жорсткий контроль, зокрема через систему судових позовів від боржників і штрафні санкції за порушення.

¹⁸ Fair Debt Collection Practices Act. As amended by Public Law 111-203, title X, 124 Stat. 2092 (2010) <<https://www.ftc.gov/legal-library/browse/rules/fair-debt-collection-practices-act-text>> (accessed 26.08.2024).

¹⁹ R Mann, *Payment Systems and Other Financial Transactions: Cases, Materials, and Problems* (Eighth Edition, Aspen publishing 2024) 210–245.

Перспективи вдосконалення української системи на основі досвіду США

Досвід США може бути корисним для України з точки зору розвитку інституту приватних виконавців і вдосконалення механізмів контролю за їхньою діяльністю. Одним із можливих напрямів реформування є розширення повноважень приватних виконавців, що дасть змогу зменшити навантаження на державну виконавчу службу та підвищити ефективність виконання рішень.

Іншим важливим аспектом є запровадження більш чітких правил і механізмів захисту прав боржників, що можна запозичити з американського досвіду. Це включає встановлення докладніших норм щодо методів роботи приватних виконавців і розширення можливостей для оскарження їхніх дій у судовому порядку.

Таким чином, українська система може значно виграти від упровадження елементів американської моделі, що сприятиме підвищенню прозорості та ефективності процесу примусового виконання судових рішень.

Висновки

1. *Системи примусового виконання в Німеччині та Великій Британії.* Системи примусового виконання судових рішень у Німеччині та Великій Британії відзначаються високим рівнем структурованості й ефективності. Німецька система поєднує державні та приватні виконавчі органи, що забезпечує комплексний підхід до виконання рішень. Велика Британія водночас спирається на потужну систему судового контролю та значну роль приватних виконавців. В обох країнах існує чітка регуляція захисту прав сторін, що сприяє справедливому і своєчасному виконанню рішень.

2. *Особливості захисту прав сторін.* У Німеччині та Великій Британії захист прав сторін виконавчого провадження реалізується через докладно регульовані процедури судового контролю, що включає можливість оскарження дій виконавців і захист прав боржників. Це контрастує з українською системою, де суди відіграють більш активну роль у контролі за виконанням рішень. Рішення ЄСПЛ підкреслюють важливість забезпечення права на ефективний засіб правового захисту, що є спільним для всіх розглянутих країн.

3. *Система приватних виконавців.* Реформи в Україні, спрямовані на впровадження інституту приватних виконавців, мають на меті підвищення ефективності системи примусового виконання. Порівняння з іншими країнами засвідчує, що приватні виконавці можуть суттєво поліпшити виконання рішень за рахунок зменшення навантаження на державні органи і забезпечення більш гнучкого підходу до виконання.

4. *Система примусового виконання в США.* У США система примусового виконання є менш централізованою порівняно з європейськими моделями, що відображає загальну тенденцію до приватизації та децентралізації. Приватні колектори боргів відіграють ключову роль у виконанні рішень, що

відрізняється від української системи, де державні виконавці все ще мають значну частку відповідальності.

Пропозиції

1. *Удосконалення української системи.* В Україні слід врахувати позитивний досвід Німеччини і Великої Британії в інтеграції державних і приватних виконавчих органів. Можливе запровадження більш чіткої регуляції прав приватних виконавців і підвищення їхньої відповідальності за порушення прав сторін. Необхідно також удосконалити механізми судового контролю для забезпечення ефективного захисту прав боржників.

2. *Удосконалення судового контролю.* Запровадження більш гнучких і прозорих процедур оскарження дій виконавців, а також посилення механізмів контролю за їхньою діяльністю можуть поліпшити систему виконання рішень в Україні. Варто також розглянути можливість створення спеціалізованих судів для розгляду справ, що стосуються примусового виконання рішень, що забезпечить швидший і більш ефективний процес.

3. *Реформування інституту приватних виконавців.* Важливо продовжити реформу інституту приватних виконавців в Україні, зокрема, розширюючи їх повноваження у межах чітко визначених обов'язків. Розробка і впровадження навчальних програм для приватних виконавців, а також посилення їхнього контролю через Асоціацію приватних виконавців можуть суттєво покращити ефективність виконання рішень.

4. *Запозичення елементів американської моделі.* В Україні можна розглянути можливість запозичення деяких аспектів американської моделі, зокрема, удосконалення процесу колекції боргів і забезпечення більшої прозорості у взаємодії між кредиторами і боржниками. Однак при цьому важливо враховувати специфіку українського правового середовища та адаптувати міжнародний досвід до місцевих умов.

Отже, для покращення системи примусового виконання в Україні доцільно інтегрувати найкращі практики з міжнародного досвіду, враховуючи особливості національного правового контексту. Це дасть змогу підвищити ефективність виконання судових рішень і забезпечити більший рівень захисту прав усіх сторін процесу.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Mann R, *Payment Systems and Other Financial Transactions: Cases, Materials, and Problems* (Eighth Edition, Aspen publishing 2024).
2. Posner R, *Economic Analysis of Law* (9th ed, Wolters Kluwer 2014).
3. Zweigert K, Kötz H, *An Introduction to Comparative Law* (3rd ed, Clarendon Press 1998).

Edited books

4. Neemann Urte, 'Gerichtsvollzieher in Vergangenheit und Zukunft' In Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP) 119 (Bd, 2006) 87–108.

Websites

5. Bailiffs <<https://commonslibrary.parliament.uk/bailiffs>> (accessed 26.08.2024).
6. Directory of High Court Enforcement Officers <<https://www.hceo.org.uk/choosing-a-hceo/find-a-member>> (accessed 26.08.2024).
7. High Court Enforcement Officers Association <<https://www.hceo.org.uk>> (accessed 26.08.2024).
8. Histoire de la profession d'huissier de justice aujourd'hui commissaire de justice <<https://www.huissier-justice.fr/histoire-de-la-profession>> (accessed 26.08.2024).
9. Kohtutäiturid <<https://kpkoda.ee/kohtutaiturid>> (accessed 26.08.2024).
10. Ścieżka zawodowa Komornika Sądowego <https://www.komornik.pl/?page_id=15205> (accessed 26.08.2024).
11. Asotsiatsiia pryvatnykh vykonavtsiv Ukrainy <<https://apvu.com.ua>> (accessed 26.08.2024).

Oleg Selivanov

INTERNATIONAL STANDARDS FOR THE ENFORCEMENT
OF COURT DECISIONS AND MECHANISMS
FOR THEIR IMPLEMENTATION IN THE UKRAINIAN LEGAL SYSTEM

ABSTRACT. The article provides a comprehensive analysis of international standards for the enforcement of court decisions and their implementation in the Ukrainian legal system. The study examines the enforcement bodies in Germany, the United Kingdom, and the United States, particularly focusing on their public and private enforcement agencies.

Key aspects of the functioning of these systems, including efficiency, protection of parties' rights, and control mechanisms, are identified. In Germany and the United Kingdom, the focus is on the integration of public and private enforcement agencies, ensuring a comprehensive approach to the enforcement of decisions and providing a high level of debtor rights protection.

The judicial control systems in these countries, including the ability to appeal against the actions of enforcers and the effectiveness of rights protection mechanisms, are analyzed. In the context of the United States, a less centralized system is considered, where significant roles are assigned to private debt collectors, with regulatory peculiarities at the state level being noted. A comparison is made with the Ukrainian system, which combines public and private enforcement agencies with an emphasis on controlling the activities of enforcers. Based on the study, conclusions are drawn about the need to improve the Ukrainian system of enforcement of court decisions.

Recommendations are proposed for the integration of international experience, including improving judicial control mechanisms and reforming the institution of private enforcement officers, which would enhance the efficiency of enforcement and provide greater protection of the rights of all parties.

KEYWORDS: enforcement of court decisions; Germany; United Kingdom; United States; Ukrainian legal system; state enforcement agents; private enforcement agents; parties' rights protection; judicial control.